

Tlač a informácie

Súdny dvor Európskej únie
TLAČOVÉ KOMUNIKÉ č. 163/20
V Luxemburgu 17. decembra 2020

Rozsudok vo veci C-336/19
Centraal Israëlitisch Consistorie van België a i.

Na účely podpory dobrých životných podmienok zvierat v rámci rituálneho zabíjania môžu členské štáty bez toho, aby porušili základné práva zakotvené v Charte, uložiť postup zvratného omráčenia, ktoré nespôsobuje smrť zvierat'a

Dekrét Flámskeho regiónu (Belgicko) zo 7. júla 2017, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o ochrane a dobrých životných podmienkach zvierat v súvislosti s povolenými metódami zabíjania zvierat, má za následok zákaz zabíjania zvierat bez predchádzajúceho omráčenia, vrátane zabíjania zvierat predpísaným náboženským rituálom. V rámci rituálneho zabíjania zvierat stanovuje použitie zvratného omráčenia, ktoré nespôsobuje smrť zvierat'a.

Tento text bol napadnutý najmä viacerými židovskými a moslimskými združeniami, ktoré sa domáhali jeho úplného alebo čiastočného zrušenia. Domnievajú sa, že dekrét tým, že neumožňuje židovským a moslimským veriacim, aby si zaobstarali mäso pochádzajúce zo zvierat zabitých v súlade s ich náboženskými zásadami, ktorým technika zvratného omráčenia odporuje, porušuje nariadenie č. 1099/2009¹, a teda bráni tomu, aby veriaci praktizovali svoje náboženské vyznanie.

V tomto kontexte Grondwettelijk Hof (Ústavný súd, Belgicko) rozhodol obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania najmä s cieľom zistiť, či právo Únie bráni právnej úprave členského štátu, ktorá v rámci rituálneho zabíjania zvierat, stanovuje postup zvratného omráčenia, ktorý nemôže spôsobiť smrť zvierat'a.

Táto otázka vedie Súdny dvor tretíkrát² k tomu, aby postavil do rovnováhy slobodu náboženského vyznania zaručenú článkom 10 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a dobré životné podmienky zvierat, ako sú stanovené v článku 13 ZFEÚ a konkretizované v nariadení č. 1099/2009.

Posúdenie Súdnym dvorom

Súdny dvor v rozhodovacom zložení veľkej komory predovšetkým uvádza, že **zásada omračovania zvierat pred ich usmrtením stanovená nariadením č. 1099/2009 zodpovedá hlavnému cieľu ochrany dobrých životných podmienok zvierat, ktorý toto nariadenie sleduje**. V tejto súvislosti hoci nariadenie³ pripúšťa prax rituálneho zabíjania zvierat, v rámci ktorého zviera môže byť usmrcované bez predchádzajúceho omráčenia, táto forma zabíjania je v Únii povolená len výnimočne a výlučne s cieľom zabezpečiť dodržiavanie slobody náboženského vyznania. **Členské štáty môžu prijať vnútroštátne predpisy zamerané na zabezpečenie rozsiahlejšej ochrany zvierat počas ich usmrčovania, ako sa poskytuje v tomto nariadení, v oblasti rituálneho zabíjania**.⁴ Nariadenie tak odzrkadľuje skutočnosť, že Únia a členské štáty berú maximálny ohľad na požiadavky dobrých životných podmienok zvierat, pričom rešpektujú

¹ Nariadenie Rady (ES) č. 1099/2009 z 24. septembra 2009 o ochrane zvierat počas usmrčovania (Ú. v. EÚ L 303, 2009, s. 1).

² Po rozsudkoch z 29. mája 2018, Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen a i., [C-426/16](#) (pozri tlačové komuniké [69/18](#)), ako aj z 26. februára 2019, Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs, [C-497/17](#) (pozri tlačové komuniké [15/19](#)).

³ Článok 4 ods. 4 nariadenia č. 1099/2009.

⁴ Článok 26 ods. 2 prvý pododsek písm. c) nariadenia č. 1099/2009.

zákonné ustanovenia a zvyky členských štátov týkajúce sa najmä náboženských rituálov. Nariadenie samo osebe však neprístupuje k potrebnému zladeniu medzi dobrými životnými podmienkami zvierat a slobodou prejavovať svoje náboženské vyznanie, ale obmedzuje sa na úpravu tohto zladenia medzi týmito dvomi hodnotami, ktoré prináleží vykonať členským štátom.

Z toho vyplýva, že nariadenie č. 1099/2009 nebráni tomu, aby členské štáty uložili povinnosť predchádzajúceho omračovania pred usmrtením zvierat, ktorá sa uplatňuje aj v rámci zabíjania zvierat predpísaného náboženskými rituálmi, avšak pod podmienkou, že členské štáty pritom rešpektujú základné práva zakotvené v Charte.

Pokiaľ ide konkrétne o otázku, či dekrét rešpektuje tieto základné práva, Súdny dvor pripomína, že na rituálne zabíjanie zvierat sa vzťahuje sloboda prejavovať náboženské vyznanie, ktorú zaručuje článok 10 ods. 1 Charty. Tým, že dekrét ukladá v rámci rituálneho zabíjania zvierat zvrtné omračenie v rozpore s náboženskými zásadami židovských a moslimských veriacich, má za následok obmedzenie výkonu slobody týchto veriacich prejavovať svoje náboženské vyznanie.

Na účely posúdenia, či je takéto obmedzenie prípustné, Súdny dvor v prvom rade konštatuje, že zásah do slobody prejavovať svoje náboženské vyznanie vyplývajúci z dekrétu je skutočne stanovený zákonom a navyše rešpektuje základný obsah článku 10 Charty, keďže je obmedzený na jeden aspekt osobitného rituálneho aktu, ktorý predstavuje uvedené zabitie, keď tento rituálny akt ako taký však naopak zakázaný nie je.

Súdny dvor ďalej uvádza, že tento zásah zodpovedá cieľu všeobecného záujmu uznanému Úniou, a to podpory dobrých životných podmienok zvierat.

V rámci preskúmania primeranosti obmedzenia Súdny dvor dospel k záveru, že opatrenia, ktoré obsahuje dekrét, umožňujú zabezpečiť spravodlivú rovnovahu medzi významom pripisovaným dobrým životným podmienkam zvierat a slobodou židovských a moslimských veriacich prejavovať svoje náboženské vyznanie. V tejto súvislosti v prvom rade konštatuje, že povinnosť zvrtného omračovania je vhodná na dosiahnutie cieľa podpory dobrých životných podmienok zvierat. V druhom rade, pokiaľ ide o nevyhnutnosť zásahu, Súdny dvor zdôrazňuje, že normotvorca Únie mal v úmysle priznať každému členskému štátu širokú mieru voľnej úvahy v rámci zosúladenia ochrany dobrých životných podmienok zvierat počas usmrcovania a rešpektovania slobody prejavovať svoje náboženské vyznanie. Dospelo sa k vedeckému konsenzu o skutočnosti, že predchádzajúce omračenie je optimálnym prostriedkom na zníženie utrpenia zvierat a pri jeho usmrtení. V treťom rade, pokiaľ ide o primeranosť tohto zásahu, Súdny dvor najprv poznamenáva, že flámsky zákonodarca vychádzal z vedeckých výskumov a že mal v úmysle uprednostniť najmodernejšiu metódu usmrcovania. Ďalej uvádza, že tento normotvorca sa zasadil do meniaceho sa spoločenského a normatívneho kontextu, ktorý je charakterizovaný narastajúcim povedomím o problematike dobrých životných podmienok zvierat. Napokon Súdny dvor konštatuje, že dekrét nezakazuje ani nebráni uvádzaniu výrobkov živočíšneho pôvodu pochádzajúcich zo zvierat, ktoré boli zabitú rituálne, ak tieto výrobky pochádzajú z iného členského štátu alebo z tretieho štátu, do obehu.

Súdny dvor preto rozhodol, že nariadenie č. 1099/2009 v spojení s článkom 13 ZFEÚ a článkom 10 ods. 1 Charty, nebráni právnej úprave členského štátu, ktorá v rámci rituálneho zabíjania vyžaduje proces zvrtného omračenia, ktorý nespôsobuje smrť zvierat a.

Okrem toho Súdny dvor potvrdil platnosť nariadenia č. 1099/2009⁵ vzhľadom na zásady rovnosti, zákazu diskriminácie a kultúrnej, náboženskej a jazykovej rozmanitosti, tak ako ich zaručuje Charta.⁶ Okolnosť, že nariadenie oprávňuje členské štáty prijať také opatrenia, ako je povinné omračenie pri usmrcovaní zvierat v rámci rituálneho zabíjania, ale neobsahuje žiadne podobné ustanovenie týkajúce sa usmrcovania zvierat v rámci poľovníckych a rybárskych činností alebo počas kultúrnych alebo športových podujatí, týmto zásadám neodporuje.

⁵ Najmä jeho článok 26 ods. 2 prvý pododsek písm. c), týkajúci sa možnosti členských štátov prijať vnútroštátne predpisy na zabezpečenie väčšej ochrany zvierat v prípade rituálneho zabíjania.

⁶ Články 20, 21 a 22 Charty.

V tejto súvislosti spresňuje, že kultúrne a športové podujatia vedú nanajvýš k okrajovej produkcii mäsa, ktorá nie je z ekonomického hľadiska významná. V dôsledku toho takéto podujatie nemožno rozumne považovať za činnosť výroby potravín, čo odôvodňuje, aby sa s ním zaobchádzalo odlišne ako s činnosťou porážania. Súdny dvor vyvodzuje rovnaký záver, pokiaľ ide o poľovnícke činnosti a činnosti rekreačného rybolovu. Tieto činnosti sa totiž vykonávajú v kontexte, v ktorom sú podmienky usmrčovania veľmi odlišné od podmienok usmrčovania hospodárskych zvierat.

UPOZORNENIE: Návrh na začatie prejudiciálneho konania umožňuje súdom členských štátov v rámci sporu, ktorý rozhodujú, položiť Súdnemu dvoru otázky o výklade práva Únie alebo o platnosti aktu práva Únie. Súdny dvor nerozhoduje vnútroštátny spor. Vnútroštátnemu súdu prináleží, aby rozhodol právnu vec v súlade s rozhodnutím Súdneho dvora. Týmto rozhodnutím sú rovnako viazané ostatné vnútroštátne súdne orgány, na ktoré bol podaný návrh s podobným problémom.

Neoficiálny dokument pre potreby médií, ktorý nezaväzuje Súdny dvor.

[Úplné znenie](#) rozsudku sa uverejňuje na internetovej stránke CURIA v deň vyhlásenia rozsudku.

Kontaktná osoba pre tlač: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z vyhlásenia rozsudku je k dispozícii na „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106